

FUNDACJA RODZINNA – CZY WARTO NA NIĄ CZekać I JAK SIĘ DO NIEJ PRZYgotować

Prace legislacyjne nad ustawą o fundacji rodzinnej się przedłużają. Jeżeli jednak wierzyć zapowiedziom przedstawicieli rządu, fundacja rodzinna ma zostać wprowadzona do polskiego porządku prawnego już od początku przyszłego roku. Co to oznacza dla polskich przedsiębiorców rodzinnych? Czy już dzisiaj należy rozpocząć przygotowania do jej utworzenia?

► Piotr Grabowski,
radca prawny,
wspólnik zarządzający
Grabowski i Wspólnicy
Kancelaria Radców
Prawnych

Obowiązujące obecnie instytucje prawne nie dają przedsiębiorcom rodzinnym możliwości w pełni swobodnego uregulowania zasad przekazywania firm rodzinnych ani nie przewidują kompleksowych mechanizmów, które mogłyby zapewnić ich wielopokoleniowość. Dlatego z takim zniecierpliwieniem czekają oni na polską fundację rodzinną, która w ich ocenie pomoże urealnić potencjał biznesów rodzinnych na kolejne pokolenia. Wiedzą bowiem, że majątki rodzinne osadzone w fundacjach prywatnych od dziesięcioleci z powodzeniem istnieją w krajach zachodnich. Czy to jednak oznacza, że powinni usiąść i czekać na zmianę prawa w tym zakresie?

ZABEZPIECZENIE TZW. MIĘDZYCZASU

Nagle zdarzenia losowe, takie jak śmierć właściciela, poważna choroba czy konflikty utrudniające dalsze funkcjonowanie biznesu, są realnym ryzykiem, przed którym warto się zabezpieczyć tu i teraz. Jednocześnie nawet najprostszy plan zmiany pokoleniowej jest lepszy niż brak planu i idące za nim ryzyko niekontrolowanej sukcesji. Rozdrobnienie struktury udziałów lub akcji, uzależnienie spółki od decyzji sądu opiekuńczego, wejście do firmy osób spoza rodziny lub niezainteresowanych kontynuowaniem rodzinnego biznesu – to tylko niektóre z jej możliwych skutków.

Dlatego zanim polska fundacja rodzinna stanie się faktem, właściciele biznesów rodzinnych powinni pamiętać o bieżącym zabezpieczeniu swojej firmy, majątku i rodziny, by zyskać realny komfort i bezpieczeństwo oczekiwania na fundację rodzinną.

Testament oraz dokumenty mu towarzyszące, takie jak umowy o zrzeczeniu dziedziczenia, darowizny czy intercyzy, powinny stanowić kluczowe dokumenty sporządzane w procesie sukcesji, nawet jeżeli są to dokumenty tylko na chwilę. Równie ważne i niezbędne jest odpowiednie zabezpieczenie firmy na poziomie korporacyjnym, którego celem będzie m.in. nadanie spółce charakteru firmy rodzinnej, zabezpieczenie przed ryzykiem wejścia do biznesu osób niepożądanych czy też minimalizowanie ryzyka paraliżu decyzyjnego.

STRUKTURYZACJA MAJĄTKOWA. FAMILY OFFICE

Z drugiej jednak strony firma rodzinna, niezależnie od jej wielkości, powinna zadbać o odpowiednią strukturę organizacyjną, która będzie zapewniała realizację dwóch zasadniczych celów, takich jak: (i) minimalizacja zagrożeń biznesowych oraz (ii) przygotowanie struktury organizacyjnej firmy rodzinnej do zmian sukcesyjnych. Gros firm rodzinnych nadal funkcjonuje w formule spółek jawnych, a nawet wielomilionowe biznesy rodzinne prowadzone są w formie jednoosobowych działalności gospodarczych. Po wielokroć zdarza się również, że w jednej strukturze organizacyjnej znajduje się wszystko, czego rodzina dorobiła się na przestrzeni lat. Generuje to poważne ryzyka biznesowe dla składników majątku rodzinnego, na które pracowano przez długie lata, w tym nieruchomości. Istotne zatem jest, aby właściciele firm rodzinnych mieli tego pełną świadomość i tam, gdzie jest to możliwe, eliminowali te ryzyka poprzez niejednokrotnie bardzo proste zmiany strukturyzacyjne.

Obrazowo rzecz ujmując, strukturyzacja właścicielska to takie poukładanie aktywów w znaczeniu przedmiotowym, np. przez wyodrębnienie poszczególnych aktywów (grup aktywów), takich jak aktywa inwestycyjne (akcje, obligacje, certyfikaty inwestycyjne itd.), nieruchomości czy część operacyjna biznesu, aby osiągnąć zamierzony efekt i wyeliminować rzeczzone ryzyka. Odpowiednie ułożenie działalności oraz wyodrębnienie z niej poszczególnych ryzykownych obszarów działalności firmy zapewnia ciągłość działania i utrzymuje pozostałe obszary działalności rodziny poza ryzykiem biznesowym innych działalności.

Właściciele polskich firm rodzinnych, którzy co prawda doskonalą potrafią zarządzać i inwestować we własnej firmie rodzinnej, narażeni są na szereg ryzyk, w tym przede wszystkim na ryzyko braku dywersyfikacji działalności oraz liczne ryzyka inwestycyjne. Podobnie jest przy planowaniu sukcesyjnym i związanym z tym doradztwie prawnym i podatkowym. Naprzeciw tym wyzwaniom wychodzi Family Office, które stanowi wyspecjalizowaną platformę kompetencyjną przeznaczoną dla zamożnych osób, ale również zarządzanych przez nich firm. Family Office rozumiane jest jako zespół wyspecjalizowanych doradców, których jedynym celem jest wsparcie strategiczne, prawne i finansowe mocodawcy. Innymi słowy, celem Family Office jest dbałość o rodzinę i jej majątek, włączając w to wsparcie w odpowiednim przygotowaniu rodziny i przedsiębiorstwa rodzinnego do założenia w przyszłości fundacji rodzinnej.

KONSTYTUCJA RODZINNA – USTALENIE ŁADU RODZINNEGO

Oprócz ustalenia ładu majątkowego równie ważne jest przekazanie wiedzy, zasad i wartości, które pomogą zdecydować o sukcesie rodzinnego przedsięwzięcia. Jednocześnie przygotowanie do utworzenia fundacji rodzinnej i ulokowania w niej majątku rodzinnego powinno obejmować także identyfikację potencjalnych ryzyk i kryzysów oraz przyjęcie procedur zarządzania sytuacjami

generującymi utratę stabilności funkcjonowania fundacji. Zapalników nagłych sytuacji kryzysowych w funkcjonowaniu fundacji rodzinnej może być bowiem niezliczenie wiele.

Dlatego coraz większym zainteresowaniem cieszy się konstytucja rodzinna, która w swoim modelowym wydaniu jest wynikiem pracy całej rodziny, a jej celem jest zdefiniowanie zasad funkcjonowania rodziny w biznesie oraz zasady udziału poszczególnych członków rodziny w firmie rodzinnej. Może także stanowić przestrzeń do uregulowania reguł rozwiązywania sporów, świadczenia działalności konkurencyjnej przez członków rodziny czy udzielania im stypendiów bądź pomocy w razie choroby. Celem konstytucji rodzinnej jest zatem zapewnienie bezkonfliktowego korzystania przez uczestników sukcesji z rodzinnych aktywów oraz ochrona przyszłej fundacji rodzinnej przed potencjalnym kryzysem, a w efekcie minimalizowanie strat, także tych mentalno-emocjonalnych (jakże istotnych w przypadku rodziny), które kryzys ten może spowodować.

Na zakończenie, słowem podsumowania, należy podkreślić, że bez względu na przyjęte prawne narzędzia efektem na koniec dnia zawsze powinno być przekazanie firmy rodzinnej w stanie, który zapewni maksymalny komfort nestorom oraz sukcesorom, a biznesowi rodzinnemu – trwałość i bezpieczeństwo na pokolenia. □

radca prawny Piotr Grabowski
advokat Daria Leszczyk

**Efektom na koniec dnia
zawsze powinno być
przekazanie firmy
rodzinnej w stanie, który
zapewni maksymalny
komfort nestorom oraz
sukcesorom, a biznesowi
rodzinnemu – trwałość
i bezpieczeństwo
na pokolenia.**

Piotr Grabowski,